

34 Jan Dommeringpad

The Bristol Hotel was a well-known hotel at Stationsplein in Arnhem both before and after the war. This was entirely due to the owner, Jan Dommering. Born in Winschoten on 23 November 1882, he moved from Groningen to Arnhem in the autumn of 1907, where he opened his Hotel "Bristol" in Bovenbergstraat at the corner of Stationsplein. The bedrooms had central heating, electric light and a radio. Before this time Dommering had worked in other places, including Genoa, Nice, Munich and Ostend. [1]

Jan Dommering was in fact better known as a billiard player and winner of several national championships. He won the European championship in The Hague in 1925 and was crowned World Champion in Paris in the same year. In 1927 Dommering bettered the world record for the highest series in a match against Piet de Leeuw. [2] Dommering continued playing billiards throughout the war years, For example, he turned out once more for the Biljart Vereniging Arnhem (Arnhem Billiards Association) in the national billiards championships held from 15 to 18 March 1942. [3] However, he failed to win this match.

The 20 November 1942 issue of the German-controlled newspaper Het Vaderland even ran [a full-length article](#) about Dommering.

"By the time he was ten he had already played his first short billiards matches in his father's room in Winschoten. There he was taught the rules and the first steps under the tutorship of dad Dommering, himself a much-feared player. (.....) Meanwhile - in 1942 - Mr Dommering has no intention of bidding farewell to the sport of billiards. On the contrary, he is still full of good cheer. The last time he was champion 45/2 of the Netherlands was in 1936. He still managed to come runner-up to Sweering in 1939. He now intends participating this year and on the 28th of the month will meet v.d. Pol in the Arnhem tournament by way of training. So Jan Dommering still has both feet firmly planted in today's billiards world, which in his opinion continues to improve both in quality and quantity." [4]

In the meantime the Hotel Bristol was also used by the resistance as a meeting place. Dommering himself carried out a lot of solo work within the underground movement, but did indeed provide accommodation for evaders. He continued with his resistance activities even when German soldiers were billeted in his hotel. They quickly realized that he was no lover of theirs and he was imprisoned for a while, but released through lack of evidence. [5]

When the majority of the Arnhem population was forced to leave the city in the last week of September 1944, Jan Dommering was one of those who remained behind. On 16 October 1944 Peter Heiser, a member of the Arnhem Technische Nooddienst (Technical Emergency Service), wrote the following in his diary:

"11.00 hours Food Provision and Hotel Service (J. Dommering Sr.) meeting. Last night the Germans held a party in "Palermo", Nieuwe Plein. About 60 men. A few shells passing overhead, rain, no aircraft. For a few days now people from Velp have been turning up to help with loading the trains. They leave fully packed. Pay, 1 guilder per hour. Who gave the order? Hauptmann Friedrichs [Wirtschaftskommando X] or the Räumungskommando?" [6]

After the war the resistance movement presented Dommering with a medal. The members of the former Technische Nooddienst, which was set up in September 1944 to keep areas of Arnhem inhabitable after the evacuation, held a meeting in Dommering's hotel on 14 January 1946, during which a request to the College van Burgemeester en Wethouders (College of Burgomaster and Aldermen) was formulated. They wanted an official study to be made into the services of the Technische Nooddienst in the period between the evacuation and the liberation of Arnhem. [7] Dommering worked closely with this service and also lived in his hotel for months after the evacuation of Arnhem. Nothing came of the request.

In 1952 Hotel Bristol was demolished to make way for the new station. Unfortunately the satirical mural about the German occupation that Jan Dommering had had painted, was also lost. Later, photos of this mural were offered to Winston Churchill. A new Hotel Bristol was built near Stationsplein. [8]

Jan Dommering passed away in Arnhem on 7 October 1958, aged 75. Almost thirty years after his death his merit as many-times billiards champion was honoured with the Jan Dommeringpad (Jan Dommering Lane), close to Jansbinnensingel. [9]

JAN DOMMERING VERTELT: VAN TIEN TOT ZESTIG JAAR AAN HET BILJART

„C'EST TOUT à FAIT
HOREMANS!”

DAT is 'm dus, Jan Dommering, meester van het groene laken. Bijna zestig jaar. Oud-wereldkampioen, winnaar van tornooi zus, speler in stijl zoo. Een man, die de grillen van de keu kent. Virtuoso van het biljart, gezellige prater over alles en nog wat. Maar vooral over zijn stokpaardje: het biljartspeel. „Wij, Dommerings, zijn met deze sport erfelijk belast, m'n vader sleet zijn vrije uren met de keu en m'n broer is al jaren een biljarter van formaat in het Noorden”. Slechts Dommerings zoon blijkt niet aan de stem des bloeds te hebben gehoor

Dommering aan stoot.
(Archief Vad.)

gegeven. Er klinkt spijtigheid in pa's toon. De teig heeft nooit d'at in het biljartspeel gezien, speelt liever voetbal in het Rotterdamse Sparta als middenvoor. Maar in elk geval is te sportief, evenals z'n eega, die haar krachten wijdt aan de hockeysport in Victoria, eveneens uit Rotterdam.

Jan Dommering — de Dommering dus — is echter steeds zijn sport trouw gebleven. Reeds op tienjarigen leeftijd speelde hij zijn eerste partijjes op het biljart in de zaal van zijn vader te Winschoten. Daar leerde hij de regels, de eerste beginselen onder leiding van pa Dommering, zelf een gevreesde speler. Het spelletje werd ernst en Jan Dommering trad toe tot de societèit De Harmonie, die van tijd tot tijd wedstrijden hield, waaraan gewoonlijk honderden mensen deelnamen!

Niettemin slaagde hij er in zich uit deze massa omhoog te werken, getuige de vele prijzen, die hij behaalde. Dommering heeft omstreeks 1900 zijn vleugels ook nog eens uitgeslagen naar Scheveningen, waar hij slechts met klein puntenverschil verloor van loentertijd een van Amsterdams grootste spelers: den jongen Verkleij. Het eerste nationale concours,

dat onze biljarter bezocht, was dat te Groningen, waar hij reeds in de eerste ronde — 't was een afvalwedstrijd — 't loodje moest leggen tegen Joh. Boelstra. Mede door zijn werkring — het hotelbedrijf — was Dommering dien tijd ook herhaaldelijk in de gelegenheid het buitenland te bezoeken. Zoo speelde hij als hoteldirecteur wel eens partijjes te Genua, tezamen met zijn broer, en in Duitschland.

Naar Arnhem.

Hoewel — zooals we al zagen — het spel ernst was geworden, dateert de Dommering, die de biljartwereld kent, niet uit die jaren. Neen, toen was zijn spel nog lang niet ernstig genoeg, stak ook niet uit boven dat der anderen. De groote tijd van Dommering is begonnen toen hij zich te Arnhem vestigde in 1907. Dat jaar is hij met het biljartspeel ernst gaan maken, eerst in de buurtverenigingen, waarmede hij successen oogtte in Zwolle, Zutphen en Enschede en later in den Nederlandschen Biljartbond, die omstreeks 1913 is opgericht. Deze organisatie breidde het aantal mogelijkheden voor de toenmalige biljarters aanzienlijk uit door de wedstrijden om het Nederlandsch kampioenschap in het leven te roepen. Voor de eerste maal zijn die gehouden in Musis Sacrum te Arnhem, waarbij Dommering natuurlijk ook van de partij was, echter nog maar met gering succes, want hij eindigde vijfde, achter o.a. Robijns en Wiemers, die eerste en tweede werden.

Horemans treedt op.

Toen is die wonderlijke periode van Horemans in Dommerings leven gekomen. Joris v. d. Bergh zou hierin zeker stof te over vinden voor zijn „mysterieuze krachten in de sport”, want in een half jaar tijds heeft deze Belg van Dommering een ster, een uitbinker gemaakt. Dommering spreekt graag over die lessen, daar zij den grondslag van zijn latere prestaties zijn geworden. Omdat ze hem hebben doen inzien, hoe dit spel verfijnd kon worden, welk een perfectioneering nog mogelijk was! Hij is toen een der weinigen geweest, die Horemans' spel doorgrondde, die zijn stijl overnam. En het resultaat? Wat zei de biljartmeester Conti later tijdens de wedstrijden om het wereldkampioenschap te Parijs, toen hij tegen Dommering speelde? „C'est tout à fait Horemans!” (Precies Horemans!)

Maar keeren we terug tot de Nederlandsche kampioenschappen 45/2. Sedert 1913 heeft Dommering aan deze wedstrijden deelgenomen, tenzij hij natuurlijk door ziekte verhinderd was. Tien maal werd hij, zooals reeds is medegedeeld, eerste en ettelijke malen tweede. In 1936 eindigde hij voor de laatste maal op de eerste plaats. Intusschen roerde Dommering zich niet alleen hier te lande. Hij zwierf heel Europa door, gewapend met de keu. Na hier te stede het Europeesche kampioenschap veroverd te hebben, na spannenden strijd tegen den Marseillaan Corti, trok hij in 1925 naar Parijs, waar goaals gezegd de wedstrijden om het wereldkampioenschap zijn gehouden, met een uiterst opwindend slot tusschen onzen landgenoot en Moons, die in de finale slechts drie caramboles moest maken om den titel te behalen, Dommering daarentegen nog 53! Niettemin struikelde Moons voor de drie gemaakt waren en in adernlooze spanning keek het publiek toe hoe Dommering zich zou houden. Hij slaagde! En dus was het wereldkampioenschap hem. „M'sieur Dommering a gagné, ik hoor het de jury nog roepen”, zegt Jan Dommering. Die jaren waren de zeges niet van de lucht. Zoo won onze landgenoot

openingsvoorstelling heeft heel ons gekomen zijn, niettegenstaande in deze dagen in bijzondere mate op U die volle verantwoordelijkheid rust voor de politieke meeningvorming van het Deutsche Volk, gevoelen wij allen als een onderscheiding en vervult ons met bijzondere vreugde.

Ik zeg voorts dank aan alle instanties van partij, weermacht en staat, die mij met inzicht geholpen hebben bij de waarlijk niet gemakkelijke taak, in dezen tijd en onder de gegeven omstandigheden een schouwburg in te richten; ook zeg ik dank aan alle medewerkers van mijn commissariaat, die bij de uitvoering betrokken zijn geweest, voor hun steeds betoonde trouwe medewerking en ik wend mij voorts tot de onder leiding van intendant Nufer staande schaar van kunstenaars, om hun te zeggen, dat wij hun reeds nu dankbaar zijn voor hun komst en dat we hun voorstellingen met even groote aandacht als belangstelling zullen volgen.

Weilicht wekt het bij den een of ander, die onzen levensstijl niet kent, verbazing, dat wij ons op een oogenblik, dat weer eens een der befaamde en nog nooit in vervulling gegane keerpunten van dezen oorlog moet heeten, bezighouden met een zoo veeleischend cultuurwerk als de oprichting van een schouwburg nu eenmaal is. Allen mogen gerust zijn: ook de uitvoering van deze plannen geschiedt bij een beschouwing van den toestand, welke even onsentimenteel is als zij getuigt van politieke werkelijkheidszin. Wij nemen de Amerikanen volstrekt au serieux daar, waar zij nu serieus genomen kunnen worden. Dat zijn niet de kunstjes met getallen van een Roosevelt, doch wel de te verwachten gevolgen van een aanmatigende naïviteit, waarmede deze menschen, zich Gode gelijk wanend, zich stellen tegenover de inderdaad niet zeer succesvolle opvoeders uit hun bakermat en dezen willen beschoolmeesteren.

Philips schenkt f 350.000 aan Winterhulp

Winterhulp heeft de mededeeling ontvangen, dat ook de Philipsfabrieken hun gift dit seizoen belangrijk verhoogd hebben. Werd het vorige jaar f 277.800.— geschonken, thans is niet minder dan f 350.000 toegezegd.

Dit prachtige bedrag zal aan Winterhulp worden uitgekeerd in zes maandelijksche termijnen, waarvan de eerste inmiddels ontvangen is.

Moge dit voorbeeld door velen gevolgd worden!

o.a. den grooten prijs van Genève, een wedstrijd, waaraan alle sterke spelers van de wereld hebben deelgenomen.

Ook Amerika heeft Dommering met een bezoek vereerd — echter met minder goed gevolg. Hij kreeg namelijk twee dagen voor den grooten wedstrijd last van een echt-Nederlandsche ziekte: de griep, die hem zoo van streek maakte, dat hij zich op de ontmoeting nu en dan aan het biljart moest vasthouden. Uiteraard is de overwinning onzer landgenoot toen ontgaan.

Onvermoelbaar

Intusschen — in 1942 — is de heer Dommering geenszins van plan de biljartsport vaarwel te zeggen. Integendeel hij is nog vol goeden moed. In 1936 werd hij voor het laatst kampioen 45/2 van Nederland. Nog in 1939 slaagde hij er in de tweede plaats te bezetten achter Sweering en nu is hij van plan dit jaar weer mee te doen, waartoe hij bij wijze van oefening den 28sten dezer te Arnhem op tornooi zal uitkomen tegen v. d. Pol. Jan Dommering staat dus nog met beide benen in de huidige biljartwereld, die naar zijn meening kwalitatief zoowel als kwantitatief steeds verbetert.

[1] 'Jan Dommering overleden', Arnhemsch Dagblad, Tuesday 7 October 1958.

[2] Ditto.

[3] 'Biljartkampioenschap van Nederland Cadre 45/1', Het Vaderland, Thursday 8 January 1942.

[4] 'Jan Dommering vertelt: van tien tot zestig jaar aan het biljart', Het Vaderland, Friday 20 November 1942.

[5] 'Jan Dommering overleden', Arnhemsch Dagblad, Tuesday 7 October 1958.

[6] P.C. Heiser, Dagverhaal (no date). L.P.J. Vroemen Collection (Gelders Archive, 2867), inventory number B.13.27.

[7] P.C. Heiser, 'Wat gebeurde er in Arnhem tijdens de evacuatie van de stad?' (no date). Gelders Archive, Documentation collection Second World War, inventory number 309.

[8] 'Jan Dommering overleden', Arnhemsch Dagblad, Tuesday 7 October 1958.

[9] Telephone conversation between Frank van Lunteren and Peter Dijkerman, 16 February 2007.